

MODERN MECHANISMS OF NATIONAL ECONOMIC DEVELOPMENT

Koval N.O.*Ph.D. in economics**Vinnitsia National Technical University***Hlushenko L.D.***Ph.D. in economics**Vinnitsia National Technical University***Piliavoz T. M.***Ph.D. in economics**Vinnitsia National Technical University*

The article investigates modern mechanisms of growth of the national economy based on the conceptual approaches to investing in human capital in order to increase the competitiveness of the national economy. New scientific approaches to sources and structure of investments into human capital in Ukraine are considered. The dynamics of investment in human capital are analyzed and the main constraints are determined factors of investment growth. The purpose of this study is to identify the main problems and prospects of Ukraine's human capital development. It was concluded that the study of conceptual approaches to investing in human capital was the basis for the emergence of a new concept for describing market processes, based on an analysis of factors of growth of the competitiveness of the national economy.

Keywords: human capital, investment, human capital saving, depreciation, competitiveness, national economy.

УДК 657.6:368.91:368.03

АУДИТОРСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ В АНАЛІЗІ ДІЯЛЬНОСТІ КОМПАНІЙ ЗІ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ

Кривицька О.Р.*кандидат економічних наук, доцент,**Національний університет «Острозька академія»*

Стаття присвячена висвітленню особливостей застосування аудиторських технологій в аналізі діяльності компаній зі страхування життя. Систематизовано сучасні підходи нормативно-правового регулювання процедури та видів аудиту в компаніях зі страхування життя. Акцентовано увагу на аудиторських процедурах та доказах, які зумовлено специфікою діяльності компаній зі страхування життя, зокрема в частині таких об'єктів обліку як страхові платежі, страхові виплати, страхові резерви, операції перестрашування. Визначено доцільність застосування аудиторських звітів різними групами користувачів інформації для прийняття стратегічних рішень.

Ключові слова: компанії зі страхування життя, внутрішній аудит, зовнішній аудит, аудиторські процедури, аудиторські докази.

Постановка проблеми. Компанії зі страхування життя відносяться до суб'єктів суспільного значення, а тому вимоги до них на порядок вищі, ніж до інших суб'єктів господарювання. З огляду на це, статтею 8 Закону України «Про аудиторську діяльність» проведення аудиту фінансового стану страхових компаній визначено обов'язковим [1]. Особливість аудиторських перевірок страховиків пов'язана, передусім, зі специфікою економічної природи страхової послуги, яка, поряд з іншими видами страхових послуг, має підвищений рівень ризиковості. З огляду на це, суспільство потребує належних гарантій щодо забезпечення платоспроможності страховиків та недопущення випадків невиконання страховиками

своїх зобов'язань перед страхувальниками. Надати такі гарантії може лише держава в особі уповноважених органів та інституцій. Тому проблематика застосування ефективних аудиторських технологій під час здійснення аналізу діяльності компаній зі страхування життя досить актуальна та потребує всестороннього дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наукові дискусії серед вчених досить ґрунтовно та змістовно розкривають сучасні підходи щодо мети та відмінностей зовнішнього та внутрішнього аудиту (Адамс Р., Бондаренко О.В., Бутинець Т.А., Годована Л.Г., Суйц В.П., Шеремет А.Д.), деталізації груп об'єктів аудиту страховиків (Бойко К.В.,

Бутинець Ф.Ф., Калінська Т.А., Линник О., Овчаренко В., Самчинська Я.Б., Софіюк О.Г.). Проте, не применшуючи значення та ролі наукових доробків зазначених науковців, залишається коло питань, щодо специфіки аудиторських технологій компаній зі страхування життя.

Формулювання цілей статті. Метою статті є систематизація та наукове обґрунтування особливостей аудиторських технологій в аналізі діяльності компаній зі страхування життя.

Виклад основного матеріалу дослідження. Законодавча та нормативно-правова база визначає, що страхові компанії зобов'язані здійснювати аудиторські перевірки:

– відповідно до вимог вітчизняного законодавства з метою підтвердження фінансових показників страхової компанії [2];

– на вимогу акціонерів – для підтвердження фінансової звітності, складеної за міжнародними стандартами [3].

В процесі аудиторської перевірки, аудитори мають дотримуватися положень «Кодексу етики професійних бухгалтерів», розробленого Міжнародною федерацією бухгалтерів, у якому окреслено такі етичні принципи: незалежність, чесність, об'єктивність, професійна компетентність, конфіденційність [4].

В Україні безпосереднім регулятором страхової діяльності є Національна комісія, що здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг. Не маючи повноважень на проведення аудиту, комісія окреслює коло питань, важливих для аудиторів, в ході перевірки страхової компанії, в частині:

1) можливості (спроможності) страховика безперервно здійснювати свою діяльність протягом найближчих 12 місяців;

2) відповідності (невідповідності) прийнятої керівництвом страховика облікової політики вимогам законодавства про бухгалтерський облік та фінансову звітність та міжнародним стандартам фінансової звітності;

3) дотримання вимоги щодо збільшення розміру статутного капіталу винятково у грошовій формі для страховиків-резидентів або гарантійного депозиту для філій страховиків-нерезидентів;

4) перевищення вартості чистих активів страховика над зареєстрованим обсягом статутного капіталу станом на кінець звітного періоду;

5) перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності протягом звітного року;

6) перевищення на звітну дату фактичного запасу платоспроможності (нетто-активів) над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності не менше ніж на 25 відсотків, але не менше 1 млн. євро за офіційним валютним курсом на дату розрахунку зазначених показників;

7) належного ведення обліку договорів страхування і вимог (заяв) страхувальників щодо страхової виплати, який дозволяє страховику дотримуватися вимог достатності формування резервів збитків;

8) формування, ведення обліку, забезпечення достатності та адекватності сформованих страхових резервів у звітному році відповідно до законодавчих вимог;

9) дотримання страховиком нормативів достатності та диверсифікованості активів протягом звітного року відповідно до вимог Нацкомфінпослуг;

10) оцінки можливості виконання страховиком протягом звітного року прийнятих страхових та перестрахових зобов'язань з урахуванням питомої ваги простроченої кредиторської та дебіторської заборгованості за цими зобов'язаннями у структурі страхового портфеля страховика;

11) істотних операцій з активами, здійснених страховиком протягом звітного року, які мали наслідком невиконання страховиком фінансових нормативів, встановлених Нацкомфінпослуг, більше ніж на 10%;

12) запровадження страховиком системи управління ризиками;

13) адекватності організації та проведення страховиком внутрішнього аудиту (контролю) [5].

Результати аудиту за цими напрямками дадуть можливість зацікавленим особам сформулювати професійне судження щодо дотримання страховиком положень законодавчих та нормативних актів.

Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (статтею 15) передбачено, що аудиторські перевірки фінансових установ, до яких належать і компанії зі страхування життя, можуть проводитися аудиторськими фірмами або аудиторами. Також цією статтею передбачено обов'язкове створення структурного підрозділу (або виокремлення посадової особи) для проведення внутрішнього аудиту [6].

У практичній діяльності компаній зі страхування життя внутрішній аудит та внутрішній контроль нерідко ототожнюються. У цьому контексті слід зауважити, що це різні процеси з точки зору їх функціонального призначення. Зокрема, внутрішній контроль є однією зі складових процесу досягнення цілей компанії. Тобто мета внутрішнього контролю полягає у своєчасності виявлення відхилень від окресленого стратегічного плану розвитку компанії. Внутрішній аудит спрямований на захист інтересів власників в частині збереження та ефективного використання ресурсів компанії, а також отримання достовірної та повної інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

В процесі дослідження особливостей зовнішнього аудиту діяльності компаній зі страхування життя доцільно виділити такі групи об'єктів:

1. Правове забезпечення діяльності страхової компанії:

– документи, що підтверджують правомірність діяльності страхової компанії;

– відповідність діяльності страхової компанії установчим документам та вимогам законодавства.

2. Система внутрішнього контролю:

– система бухгалтерського обліку й пов'язані з нею інформаційні системи;

– контрольне середовище;

- методи контролю та їх моніторинг.
- 3. Бухгалтерський облік та звітність:
 - операції та розділи обліку, типові для всіх суб'єктів господарювання;
 - специфічні операції та розділи обліку, характерні для страхових компаній;
 - додаткові розділи обліку (перевірка емісії цінних паперів, валютних операцій);
 - фінансова звітність з точки зору оцінки дотримання принципу безперервності діяльності страхової компанії [7].

Аудиторські процедури та докази при здійсненні аудиту правового забезпечення компанії зі страхування життя наведено у таблиці 1.

За наведеним переліком аудиторських процедур та аудиторських доказів можливо повністю задовольнити інформаційні запити того кола потенційних страховальників або інших зацікавлених сторін, які мають сумніви, або хочуть переконатися у правомірності дій конкретної компанії зі страхування життя. Водночас, результати аудиту правових аспектів діяльності компанії зі страхування життя не відображають фінансову спроможність компанії. Однозначно, у страхуванні життя дотримання правового поля є важливим аспектом забезпечення гарантій для страховальника. Водночас гарантування повернення вкладів, у своєчасності і повноті яких зацікавлені як страховальники, так і держава – як основний гарант, має сенс проведення зовнішнього аудиту системи внутрішнього контролю.

Перш ніж сформулювати мету зовнішнього аудиту системи внутрішнього контролю, доцільно зауважити, що основним джерелом для оцінки діяльності компанії зі страхування життя є показники фінансової звітності. Саме від достовірності інформації, наведеної у фінансовій звітності страхової компанії, залежатимуть і результати зовнішнього аудиту фінансової звітності. Мета зовнішнього аудиту системи внутрішнього контролю полягає у виявленні, виправленні та запобіганні суттєвих помилок та відхилень в обліковій інформації, які можуть вплинути на показники фінансової звітності. Зовнішньому аудиту фінансової звітності має передувати зовнішній аудит системи внутрішнього контролю. Тому, під час здійснення такого аудиту, основним завданням аудитора є вивчення: облікової політики; системи документообігу; технічних та програмних засобів автоматизації (програмне забезпечення бухгалтерії, алгоритми розрахунків, що їх виконує програмне забезпечення, система комп'ютерної обробки даних); можливості доступу сторонніх осіб до інформації; санкціонованості та обґрунтованості дій у системі обліку страхової компанії, їх відповідність законодавству; наявності та дотримання внутрішніх правил і документів, що регулюють права та відповідальність працівників страхової компанії; організаційної структури, розподілу відповідальності та повноважень у контрольному середовищі; інших питань, що стосуються системи бухгалтерського обліку,

Таблиця 1

Аудиторські процедури та докази при здійсненні зовнішнього аудиту правового забезпечення компанії зі страхування життя

Аудиторські процедури	Аудиторські докази
Перевірка наявності документів, що підтверджують право на здійснення страхової діяльності, їх чинність	Засновницькі документи, статут, свідоцтво про державну реєстрацію, ліцензії на здійснення страхової діяльності
Перевірка того, що страхова компанія є резидентом України	Статут, свідоцтво про державну реєстрацію
Перевірка відповідності організаційно-правової форми страхової компанії законодавчим вимогам	Засновницькі документи, статут
Перевірка відповідності статутної діяльності страхової компанії Закону України «Про страхування»	Статут, засновницький договір, угоди про спільну діяльність
Відповідність реальних страхових операцій укладеним договорам по видам страхування, дозволених ліцензіями	Ліцензії на здійснення страхової діяльності, журнал договорів страхування, договори страхування
Наявність статутного капіталу, його повнота та розподіл між засновниками страхової компанії (чи задовольняються вимоги мінімального розміру статутного капіталу, чи сформовані граничні розміри внесків до статутного капіталу)	Статут, довідки банку, акти приймання-передачі майна, баланс, реєстри бухгалтерського обліку (сальдо рахунку 40 «Статутний капітал», рахунку 67 «Розрахунки з учасниками»)
Повнота створення страхових резервів	Рахунок бухгалтерського обліку 49 «Страхові резерви» та відповідні субрахунки, Наказ про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику страхової компанії
Відповідність розміщення страхових резервів законодавчим вимогам	Дані аналітичного та синтетичного обліку на рахунку 49 «Страхові резерви»
Порядок розробки страховою компанією Правил страхування з кожного виду страхування. Додержання страховою компанією Правил страхування.	Правила страхування, договори страхування
Наявність, правильність складання, юридичне оформлення та облік договорів страхування	Правила страхування, журнал договорів страхування, договори страхування, страхові свідоцтва

Джерело: складено автором за [8, с. 155]

контрольного середовища, методів контролю та їх моніторингу.

Оскільки діяльність компаній зі страхування життя пов'язана зі здійсненням окремих операцій, притаманних тільки цьому типу компаній, доцільно виокремити і процедури зовнішнього аудиту специфічних об'єктів обліку. Перелік аудиторських процедур та аудиторських доказів для перевірки таких специфічних об'єктів обліку компаній зі страхування життя як страхові надходження, страхові виплати, доходи, страхові резерви, операції перестраховування, наведено в таблиці 2 [8, с. 156].

Здійснюючи зовнішній аудит облікової політики, зокрема в частині страхових контрактів, аудитор має звернути увагу на те, наскільки чітко та вірно в обліковій політиці компанії зі страхування життя прописано процес класифікації договорів страхування. Це важливий аспект у діяльності такого типу страховиків, оскільки класифікація договорів забезпечує можливість виокремлення операцій, які підпадають

під сферу дії Міжнародного стандарту фінансової звітності 4 «Страхові контракти», тобто визнаються страховими контрактами.

Відповідно до Закону України «Про страхування», договір страхування є письмовою угодою між страхувальником і страховиком, згідно з якою страховик бере на себе зобов'язання у разі настання страхового випадку здійснити страхову виплату страхувальнику або іншій особі, визначеній у договорі страхування страхувальником, на користь якої укладено договір страхування (подати допомогу, виконати послугу тощо), а страхувальник зобов'язується сплачувати страхові платежі у визначені строки та виконувати інші умови договору [3].

Трактування сутності договору страхування за вітчизняним законодавством набагато ширше, ніж за Міжнародним стандартом фінансової звітності 4 «Страхові контракти». Страховий – це контракт, згідно з яким одна сторона (страховик) приймає значний страховий ризик іншої сторони (власника

Таблиця 2

Аудиторські процедури та докази при здійсненні зовнішнього аудиту специфічних об'єктів обліку діяльності компанії зі страхування життя

Аудиторські процедури	Аудиторські докази
Перевірка обліку страхових надходжень: правильності та повноти відображення в обліку страхових внесків; правильності обчислення страхових премій; аналітичного обліку договорів страхування; відображення в обліку страхових платежів відповідно до початку дії договорів страхування; достовірності відображення страхових надходжень у звітності.	Первинні документи з обліку страхових надходжень, договори страхування, правила страхування, журнал обліку договорів страхування, реєстри обліку за рахунками 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», 76 «Страхові платежі», 68 «Розрахунки за авансами отриманими», Звіт про доходи та витрати страховика.
Перевірка обліку страхових виплат: правильності аналітичного обліку страхових виплат, їх обґрунтованості; правильності та повноти відображення в обліку страхових відшкодувань; наявності підтверджувальних документів і відповідність нарахованих сум виплаченим; достовірність відображення здійснених страхових виплат у Звіті про доходи та витрати страховика.	Первинні документи з обліку страхових виплат, договори страхування, правила страхування, журнал обліку збитків, реєстри обліку по рахунках 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», 76 «Страхові платежі», розрахункові відомості страхових виплат, Звіт про доходи та витрати страховика.
Перевірка правильності здійснення та своєчасності перерахування внесків до централізованих страхових резервних фондів; відрахувань до технічних резервів, інших, ніж резерв незароблених премій; перевірка правильності визнання витрат страхової компанії, їх відображення в обліку та звітності.	Первинні документи з обліку витрат, журнал 5А, Звіт про доходи та витрати страховика.
Перевірка правильності обліку доходів: визнання, класифікації доходів та їх оцінки; відображення в обліку доходів від всіх видів діяльності страхової компанії.	Первинні документи з обліку доходів, журнал 6, Звіт про доходи і витрати страховика, Примітки до річної фінансової звітності
Перевірка правильності формування та обліку страхових резервів: – напрямків розміщення страхових резервів згідно законодавчо встановлених вимог; – відображення страхових резервів на рахунках бухгалтерського обліку; – ведення аналітичного обліку джерел, за рахунок яких вкладено кошти страхової компанії по об'єктах і термінах; – дотримання страховою компанією принципу диверсифікованості, поворотності, прибутковості, ліквідності при розміщенні страхових резервів; – достовірності даних, відображених у Звіті про розміщення страхових резервів.	Регістри аналітичного обліку за рахунком 49 «Страхові резерви», документи, що підтверджують розміщення страхових резервів, Звіт про розміщення страхових резервів, Баланс (Звіт про фінансовий стан), пояснювальна записка до звітних даних страхової компанії.
Перевірка правильності обліку операцій перестраховування: аналітичного обліку рахунків перестраховування; відповідності бухгалтерського і податкового обліку операцій перестраховування чинному законодавству.	Угоди, договори по операціях перестраховування, оборотно-сальдова відомість, пояснювальна записка до звітних даних страхової компанії.

страхового поліса), погодившись надати компенсацію власникові страхового поліса, якщо визначена непевна майбутня подія (страховий випадок) негативно вплине на власника страхового поліса [9].

Відповідно до специфіки поділу договорів, укладених компанією зі страхування життя, наявна і специфіка їх відображення в обліку. Якщо укладені компанією зі страхування життя договори не є страховими контрактами відповідно до Міжнародного стандарту фінансової звітності 4 «Страхові контракти», але створюють фінансові активи або фінансові зобов'язання, то надходження за такими договорами необхідно обліковувати відповідно до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку: 32 «Фінансові інструменти: подання»; 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка»; 9 «Фінансові інструменти: класифікація та оцінка». Якщо такі договори не призводять до створення фінансових активів чи зобов'язань, то при відображенні їх у звітності керуються положеннями Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 18 «Дохід».

При формуванні фінансової звітності важливо забезпечити відповідність обліку активів та зобов'язань Міжнародним стандартам і, передусім, їх врахування за справедливою вартістю. Міжнародним стандартом фінансової звітності 13 «Оцінка справедливої вартості» визначено, що справедливою є вартість, яка була б отримана при реалізації активу чи сплачена під час передачі зобов'язання при здійсненні звичайної операції між учасниками ринку на дату оцінки [10].

Слід зауважити, що для підтвердження достовірності та повноти річної фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності страхових організацій, враховуючи належність страховиків до фінансових установ, звітність яких підлягає офіційному оприлюдненню, в Україні на законодавчому рівні передба-

чено обов'язковість проведення зовнішнього аудиту фінансової звітності (Закон України «Про аудиторську діяльність» стаття 8.1) [1]. У своїй діяльності аудитор зобов'язаний дотримуватись Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, зокрема стандарту 220 «Контроль якості аудиту фінансової звітності» [11].

Мета аудиторської перевірки фінансових звітів полягає у наданні аудиторомі можливості висловити свою думку стосовно того, чи відповідають підготовлені фінансові звіти в усіх істотних аспектах концептуальній основі фінансової звітності. Іншими словами, мета аудиторської перевірки фінансової звітності страхової компанії – незалежна експертиза реальності та достовірності, своєчасності і точності її показників [12, с. 164].

Користувачами звітності компаній зі страхування життя є як фізичні, так і юридичні особи, що потребують достовірної та повної інформації для забезпечення себе від ризиків неповернення вкладів у майбутньому. З цієї точки зору, закономірний поділ користувачів звітності на дві групи: користувачі першого порядку і користувачі другого порядку (таблиця 3).

Враховуючи, що компанії зі страхування життя в процесі створення проходять два етапи реєстрації: перший – як юридичної особи; другий – отримання ліцензії на здійснення страхування життя та включення до Державного реєстру страховиків, їх фінансову звітність також логічно згрупувати у два блоки:

1) перший – звіти, встановлені для всіх суб'єктів господарювання: Баланс (Звіт про фінансовий стан); Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід); Звіт про рух грошових коштів; Звіт про власний капітал; Примітки до звітності. Вимоги до форми та складу звітності регулюються Наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. «Про затвердження Національного положення

Таблиця 3

Характеристика груп користувачів звітності компанії зі страхування життя

Групи користувачів	Мета використання звітності	Представники групи користувачів
Користувачі першого порядку	Убезпечення фінансового стану та власних доходів	- власники страхової компанії (засновники і акціонери); - адміністрація страхової компанії; - персонал страхової компанії; - страховальники; - страхові посередники; - перестраховики; - цеденти; - банки; - постачальники; - інвестори; - кредитори; - державні наглядові органи у сфері страхування; - Державна фіскальна служба; - органи статистики.
Користувачі другого порядку	Безпосередньо не зацікавлені у діяльності страховика, але можуть представляти та захищати інтереси користувачів першого порядку	- громадські об'єднання страховиків (Ліга страхових організацій України); - консультативні та рейтингові агенції; - науковці; - юристи; - мас-медіа; - широка громадськість

Джерело: складено автором за даними [13]

(стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [14].

2) другий – спеціалізовані звіти для відображення специфічних операцій діяльності страхової компанії:

1. Звіт про доходи і витрати страховика;

2. Пояснювальна записка до звітних даних страховика [15] з наведенням:

– показників страхової діяльності зі страхування життя;

– пояснень щодо операцій перестрахування;

– умов забезпечення платоспроможності страховика (в т.ч. даних щодо статутного та гарантійного фондів; створення та розміщення страхових резервів; фактичного та розрахункового запасу платоспроможності);

– розшифровки окремих статей балансу (в т.ч. незавершене будівництво; основні засоби; довгострокові та поточні фінансові інвестиції; грошові кошти та їх еквіваленти; частки перестраховиків у страхових резервах; інші поточні зобов'язання);

– балансу страховика для оприлюднення.

Враховуючи зростаючий інтерес потенційних страхувальників до компаній зі страхування життя, що підтверджується щорічним зростанням кількості договорів страхування життя, актуалізується питання підвищеного рівня контролю за діяльністю цих соціально важливих суб'єктів ринку. В цьому контексті аудиторська перевірка компанії зі страхування життя має зводитися не лише до підтвердження правильності та достовірності інформації фінансової звітності. На аудитора слід покласти обов'язок з перевірки ключових нормативних показників діяльності страховика на предмет їх відповідності вимогам спеціального законодавства. По суті, аудиторський висновок має слугувати своєчасному виявленню та недопущенню випадків невиконання страховиками своїх зобов'язань перед страхувальниками.

Зважаючи на соціальне призначення компаній зі страхування життя та практику їх аудиту, важливо акцентувати значення аудиторських процедур аналізу ключових показників діяльності страхових компаній, які слід обов'язково висвітлити в аудиторському висновку, зокрема:

– дотримання вимог законодавства з питань обліку та відображення у звітності договорів страхування;

– формування, ведення обліку, достатності та адекватності сформованих страхових резервів у звітному році;

– дотримання нормативів достатності та диверсифікованості активів протягом звітного року.

Під час проведення аудиту безпосереднього в компанії зі страхування життя, аудитору необхідно з'ясувати таку інформацію: кількість укладених договорів страхування; ліміт відповідальності стра-

хової компанії; ліміт відповідальності, переданий в перестрахування; загальна сума страхових премій за договорами страхування; кількість договорів страхування, переданих в перестрахування та розмір заборгованості на кінець звітного періоду.

Зважаючи на отриману інформацію стосовно перелічених показників, аудитор може перейти до здійснення аналітичних розрахунків на підтвердження спроможності компанії зі страхування життя виконувати взяті на себе зобов'язання в повному обсязі. Для цього аудитору необхідно перевірити, в першу чергу, формування обліку достатності та адекватності сформованих у звітному році страхових резервів, що передбачає підтвердження таких показників форми № 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан):

- частка перестраховика у страхових резервах (р. 1180), в тому числі: в резервах довгострокових зобов'язань (р. 1181); в резервах збитків або резервах належних виплат (р. 1182);

- страхові резерви (р. 1530), в тому числі: в резервах довгострокових зобов'язань (р. 1531); в резервах збитків або резервах належних виплат (р. 1532).

Достатність та адекватність страхових резервів визначається відповідно до Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 27.01.2004 р. № 24 «Про затвердження Методики формування резервів зі страхування життя» [16].

Для перевірки дотримання встановлених обов'язкових критеріїв та вимог МСФЗ 4 «Страхові контракти», рекомендовано провести аналітичні процедури щодо аналізу та перевірки сформованих страхових резервів на предмет: повноти; адекватності; достатності високоліквідних активів для покриття сформованих страхових резервів.

За підсумками аудиту річної звітності компаній зі страхування життя, як виду небанківських фінансових установ, складається аудиторський висновок (звіт), який повинен відповідати вимогам Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг.

Висновки. Таким чином, в ході проведеного дослідження було встановлено, що застосування аудиторських технологій діяльності компаній зі страхування життя, є не лише інструментом підтвердження відповідності їх облікової політики та діяльності встановленим вимогам та нормативам, а й слугує важливою інформаційною базою для зацікавлених сторін. Безпосередньо отримані результати проведеного аудиту діяльності компаній зі страхування життя можна використовувати як аналітичне джерело для різних груп користувачів фінансової звітності цих компаній. В першу чергу це стосується потенційних страхувальників, які можуть розглядати ту чи іншу компанію зі страхування життя як потенційного партнера в майбутньому.

Література:

1. Закон України «Про аудиторську діяльність». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3125-12> (дата звернення: 11.10.2018 р.).
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 08.04.2019 р.).

3. Закон України «Про страхування» № 85/96-ВР від 07.03.1996 р. (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 02.03.2019 р.).
4. Кодекс етики професійних бухгалтерів. URL: https://lexinform.com.ua/wp-content/uploads/2018/09/Code-of-Ethics_ukr.pdf (дата звернення: 25.11.2018 р.).
5. Щодо вимог до аудиторських висновків, що надаються за результатами аудиту річної звітності страховиків. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiini-povidomlennia/13535.html> (дата звернення: 15.12.2018 р.).
6. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг». URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2664-14/page> (дата звернення: 02.03.2016 р.).
7. Самчинська Я.Б., Калінська Т.А. Об'єкти аудиту діяльності страхових компаній. Бізнес-навігатор. 2012. № 2. С. 160-165.
8. Самчинська Я.Б., Калінська Т.А. Методичні аспекти аудиту діяльності страхових компаній. Вісник Хмельницького нац. ун-ту. Економічні науки. 2014. № 2, т. 1. С. 153-159.
9. Міжнародний стандарт фінансової звітності 4. Страхові контракти / Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_008 (дата звернення: 03.12.2018 р.).
10. Міжнародний стандарт фінансової звітності 13. Оцінка справедливої вартості / Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. URL: <http://www.minfin.gov.ua/file/link/364290/file/IFRS13.pdf> (дата звернення: 03.12.2018 р.).
11. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2016-2017 років. Ч. 1. URL: https://www.apu.net.ua/attachments/article/1151/2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C1.pdf (дата звернення: 03.12.2018 р.).
12. Бондаренко О.В. Засади здійснення зовнішнього аудиту діяльності страхових компаній. Науковий вісник НЛТУ України. 2009. Вып. 19.6. С. 157-165.
13. Фінансова звітність страхових організацій. Особливості бухгалтерського обліку у страхових організаціях. URL: <https://studfiles.net/preview/5413082/page:7/> (дата звернення: 08.10.2018 р.).
14. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 14.11.2018 р.).
15. Про звітні дані страховиків: Наказ Міністерства фінансів України №210 від 28.03.2002 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/v0210201-02> (дата звернення: 14.11.2018 р.).
16. Методика формування резервів зі страхування життя: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України №24 від 27.01.2004 р. зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0198-04> (дата звернення: 15.02.2018 р.).

АУДИТОРСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ В АНАЛИЗЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КОМПАНИЙ ПО СТРАХОВАНИЮ ЖИЗНИ

Кривицкая О.Р.

*кандидат экономических наук, доцент,
Национальный университет «Острожская академия»*

Статья посвящена рассмотрению особенностей применения аудиторских технологий в анализе деятельности компаний по страхованию жизни. Систематизированы современные подходы нормативно-правового регулирования процедуры и видов аудита в компаниях по страхованию жизни. Акцентировано внимание на аудиторских процедурах и доказательствах, которые обусловлены спецификой деятельности компаний по страхованию жизни, в частности таких объектов учета как страховые платежи, страховые выплаты, страховые резервы, операции перестрахования. Определена целесообразность применения аудиторских отчетов различными группами пользователей информации для принятия стратегических решений.

Ключевые слова: компании по страхованию жизни, внутренний аудит, внешний аудит, аудиторские процедуры, аудиторские доказательства.

AUDIT TECHNOLOGIES IN THE ANALYSIS OF THE ACTIVITIES OF LIFE INSURANCE COMPANIES

Kryvytska O.R.

*PhD in Economics, Associate Professor at the Economics Department,
National University of Ostroh Academy*

The article is devoted to the consideration of the features of the use audit technologies of life insurance companies. The modern approaches statutory regulation of the procedure and types of audit in life insurance companies are systematized. Attention is focused on audit procedures and evidence, which are based on specific of life insurance companies, in particular, such accounting objectives as insurance payments, insurance premiums, insurance reserves, reinsurance operations. It is determined expediency of usage information in audit reports by different user groups for making strategic decisions.

Keywords: life insurance companies, internal audit, external audit, audit procedures, audit evidence.